

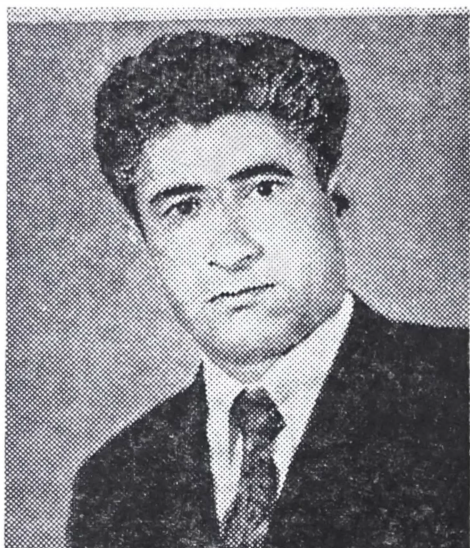

БЕНЬЯМИН
САФАНОВ

ХОСДЕНУМ
ТУЬРЕ
ВАСАЛ

И суьфдеи книгаи эн шогьир тати Бинеми Сафанов, комики ве-дироморени имисал э Дагестанское книжное издательство. Бинеми Сафанове хундегоргьойму эз зуревоз шинохденуьт, дануьсденуьт. И ченд салгьои у э альманах тати дефус зерени нуьвуьсде стихигьо ве ихдилотгьой хуьшдере, хьэрекет сохдени э де писательгьо ве шогьиргьойгеймуревоz параменд сохде литературай эни чуькле хэлгь хуьшдере.

Хьизгьил Авшалумов

**БЕНЬЯМИН
САФАНОВ**

**ХОСДЕНУМ
ТУЬРЕ
ВАСАЛ**

СТИХИГЬО,
МЭГІНИГЬО
ВЕ БАСНИГЬО

ДАГЕСТАНСКОЕ
КНИЖНОЕ
ИЗДАТЕЛЬСТВО
МАХАЧКАЛА 1974

С(Та1)
С 21

Художник И Садыков

© ДАГКНИГОИЗДАТ-1974.

0—7—4—3
1974

СТИХИГЬО

ЭРИ ВАТАН

Дуыл эн шогьир эшгълуь бири,
Гъэлем расди э дес дери.
Чуьн буьлдуьрчин эдей хунде
Шоре мэгни эри Ватан.

Бирорьети эн ферзендгьо.
Гъувотгьоре ек сохдетгьо,
Эй вокурде коммунизма,
Тэгрифи туь гьисди, Ватан.

Жофокешгьой Донбасс, Урал...
Нефт, газ, куьмуьр, огьу, уран...
Вепуьрденуьт угьо, сохде
Девлеттуьре омбор, Ватан.

Богъэ дошде, зими кошде,
Хорире хуб гьуллугъ сохде,
Ранжбер, богъдор вечиренуьт
Буле мэхьсуьл эй туь, Ватан.

Овлодгьой туь э гьер жиге
Э коминжо бисдоруьтге,
Пуьзетлуь ве глэзиз дошде
Хьуьрмет туьре, хуше Ватан.

Хьохмолуье гилм Совети,
Э космос рэхь вокурдигьо
Ве игидгьо космонавтгьо —
Пуьзет туьни келе, Ватан.

Эй азади хэлгъгьой глүүлөм,
Зигъуьт гуфре шор ве хуьром,
Эри дусди ве шолуми
Бердени туь, гъовхо, Ватан.

Эёвлуье партиейму
Гэлемгири эй жоргъойму,
Ленин норе рэхъэ рафде,
Пушю берде туьре, Ватан.

АЗАДИ

Э бухову бируйт бесде,
Жофокешгьо эз муьрс хэсде.
Эгъуьл инсон — уш бесдебу,
Азадире хэлгь гешдембу.

Ки мигешдге эй хэлгь дузи,
Э у мисохд гъэсд-хунризи.
Бедe дуьшмен — сэхьиб девлет,
Вэхьше сэггьо ве бигъирьет.

Бугеш омбор саконеи,
Тегьер аслан, кукгьой хэлгьи
Э пушой эл желд дарафдуьт,
Эй азади гьовхо бердуьт.

Ленин — рэхьбер дорембу эшгь,
Азадире зу винуь хэлгь.
Хьохмой эн вождь — келе эгъуьл
Товуш венгесд э миллион дуьл.

Сес шенде туп эн «Аврора»
Лов сохд шоре хэбергьоре.
У шэгмелей Октябри
Э гьер куьнж шар дегесири.

Э Вьетнам ве э Конго,
Э Мозамбик ве Анголо
У шэгмеле эдей сүхде,
Азадире хэлгьгьо хосде.

Геймиш бирей туь э гуьлгьо,
— Е раче куьнж келе Ватан,
Э фабрикгьо ве заводгьо,
Улкей догъгьо — туь Догъистон.

Безетмишуьт чуьн гъуьзуьргуьл,
У гъуьндуьре савзе догъгьо,
Эшгълуь бире эз угьо дуьл
Эй гъуьнжунде шоре гофгьо.

Дерьёгь Каспий э рачей туь
Шевиш-рузиш доре нефес,
Вор-ворие эвир энугь
Жофокеше доре хъэвес.

Ферзендгьой туь гилме хунде,
Гъинорлуье коргьо сохдет,
Э дузе рэхь угьо рафде
Жофошуре вегир сохдет.

Лезги, гъумугъ, тат ве даргин...
Э е кифлет кура бирет.
Э зир глэлем бебе — Ленин
Эри еки бирор бирет.

Були бегьер келе богъгьо,
Хориш доре буле тэхуьл.
Эй коммунизм кукгьой догъгьо
Доре э кор эшгъ ве эгъуьл.

Непоисде э ниме рэхь,
Небисдогеш мере хьэрмэхь,
Биё бурам пушово,
Нивогошдум гыич песово.

Гьелбет рэхь ме асантиш нисд,
Четинигьош э у рэхь гыисд.
Оммо дусдгьо лап гээсд мени,
Метлебе бегьем сохдени.

Хэлгь ме жумег бире эй ме,
Э метлеб дуьл мирасуьм ме.
Хэлгь ме мере мидуь гээнет,
Чуьнки гыисди у минорет.

Ватан мидуь гьувот мере —
Гьувот фонтан ве чойгьоре
Э мэгни ме у менгенуь,
Дуьле эшгьлуь у мисоху.

Лап э дургьош бисдоруьмге
Э гьугь гьовош пар зеруьмге
Фурмуш нисохум кинуьмге
Кук эн коми хоринуьмге.

Тейте э ме жун деригьо
Хун э раг дуьл гешденигьо
Ме ватане глээиз дошде
Тэгриф мидуьм, мэгни хунде.

ГЪЭНЕТГЪО ДИ МЕРЕ

Гъэнетсуьз бугьо буьлбуьл,
Нидануь хунде мэгни эз дуьл.
Нидануь азад гешде,
Э асму эри мугъум зенде.

Природа доре пардуш,
Венгесде хъэвес э дуьл эн гъуш.
Эй хунде раче мэгни,
Э дуньёгь эз гъуш хубте кини?

Гъич шогъир нибу хэлгъсуьз,
Нис бире чуьнки жэггьо гловсуьз.
Нис бире мейво дорсуьз,
Гьелбетки доргьош нибу рагсуьз.

Шогъире хэлгъ ю зенде,
Азаде мэгни эри хунде.
Хэлгъ хурек юреш доре,
Эй десдон хуну жофой юре.

О хэлгъ ме, бош туь кумег,
Шогъире ди эй десдон хурек.
Недори́ге хурек уре,
Десдонгъой эн у сессуьз бире.

Азаде хэлгъ ме, туьни,
Дорегор мере гъувот мэгни.
Ди мере хубе нефес,
Эшгъ дуьлме хосде эз туь хъэвес.

ВИХДУЪМ ТОЗЕ РЭХЪЭ

Поисдем ме э чоррэхьи,
Э пушой ме ченд рэхьгьои.
Эдем сохде ме фикире,
«Э коми рэхь бурам гьони».

Е рэхь гьисди келе илчи,
Автомашин э у гешде,
Э коминжо герек гьисдге,
Дануьсдени у овурде.

Е рэхьиге огьунини,
Паровозгьо ве вагонгьо,
Э дуре шегьергьой Ватани,
Инсонгьоре берденигьо.

Гьисди жилгъэ э богъ рафде,
Э коминжо емуьшгьои,
Хушей онгур чуын ширмогьи,
Эз тегьенггьо дуллу бири.

Оммо гьисди савзегеи,
Эже инсон рэхь некуфди,
Эри тозе рэхь вокурде,
«Савзегеи гуьнжо доре».

Ки дануьсде эже миёру,
У тозе рэхь одомире.
Гене фикир ме не сохде,
Вихдуьм эйме тозе рэхъэ.

Ж О Ф О

Кор эн жофо гүьзетлуьни —
Мозол ве бэхд зиндегуни!
Коросохе э эшгъ венгесде,
Э метлеб эн дуьл расунде.

Жофо келе вегирин
Софо жофо игидини.
У имуре сохде ворлуь
Ватане деш девлетлуь.

Кулелугъгьо ве сенгълугъгьо
Чаруьсденуьт э заводгьо.
Гуьл доренуьт пембелугъгьо,
Чуьнки дери гьувот жофо.

Чаруьсденуьт гьуремитгьо
Э зир кутон тракторгьо,
Пур биренуьт дон суьмбуьлгьо
Лап гужлуьни гьувот жофо.

Жофоре келе гүьзети,
Софой жофоре келе хьуьрмети.
Сохим уре диеш эшгълуь
Эй Ватане сохде гужлуь!

Кеширимге эшгълуь жофо
Миёру у буле софо
Э буьзуьрге Ватан иму
Коммунизма мивокуну.

ПАР ЗЕ ШОГЬВОР ЭН ВАСАЛИ

Хосденуым ме туьре Васал
Туьни ярашуьгь эн гьер сал.
Шогьворигьо кура бире
Пиш сохденуьт булутгьоре.

Вараюсди гьер куьнж хори
Эз раче гуьлгьой васали....
Хушбуй рихьон эн гуьлгьо
Муьгьбет венгесде э дуьлгьо.

Васал гьувот эн мэхьсуьли,
Кумек жофой эн ранжбери.
Метлеб хундей эн буьлбуьли —
Тэгрифи лов эн шогьири.

Пар зе шогьвор эн Васали
Дусди биёр эй гьерсали,
Бигьил буьлбуьл мэгни хуну
Инсонгьоре дуьлшор соху.

Бигьил темиз бугу дуьлгьо,
Дуьлгьой гьемме одомигьо,
Тегьер асмуй гьеминони,
Тегьер овгьой билогь Микри.

ДОРЕНИМ ШОВГЮ

Э мейдуй гъовхо ме небирем,
Э чуммеревоз ме недирем,
Чуьтам ки, глүьмуьр бурра жунгьо
Офдоретге эз гунилегьо.

Чуькле бируьм, небирем гъисмет,
Э вэхд довглой эн вилеет.
Оммо дирем тэхьле глэрсгьоре,
Глэрсгьой дедегьо ве балагьоре.

Вегуьрденге когъоз эз довглю,
Мурденге жоборд э женг гъовхо.
Нисди кифлетгьо небу глэрслюь,
Несохдигьо довглю яралуь.

Ме дирем шегьергьо, дигьгьоре,
Эз бомбгьо биретгьо хэребе,
Э гъэд више тэхьное гъоврере,
Гъоврей мэглүьмсуьзе солдате.

Ме дирем келе гъоврегьоре,
Э е гъовре гъозор лешгьоре
Дирем жигегьой лагергьоре,
Лагергьой одомикуьшире.

Дирем чуьтам кук шинохденге,
Э гъэрибе дигь гириадиге.
Тэхьле глэрсгьо рихундиге,
Гъоврей бебере у офденге.

Дирем э клуб «Полизимус»
Ферзендгьой немцгьо ве эн урус,
Дес э дес доре э е десде,
Чуын бироргьо гьурд поисде,
Э дуь зугьунгьо хундет мэгни,
Гуфдире: «Довгю эрима ёди.
Иму гьисдим дусдгьой шолуми,
Миберим гьовхо эри бирори,
Гьич вэхд э гьуьлом небу довгю,
Иму жовонгьо дореним шовгю».

Э СЕР ГЪОВРЕЙ БЕБЕ

Гьер сал иму нуьгьимуьн Май
Э руз мигид эн Бесгъуни,
Рафдембирим, бире кура,
Э сер гъоврей эн бирори.

Э сер гъоврей эн ипидгъо,
Комигъоки норет жуне,
Э келе довглой бебегъо
Желд дошдетгъо азадире.

Э е шегьер эн ГДР
Е ченд желдгъо гъовре бирет.
Лап э миглей эни шегьер,
Э сер гъовре гуьлгъош кошдет.

Мере бу дусд эн солдати,
Оморебу эз Украин.
«Э взхд довгло мундем етим» —
Гуфдирембу гьер бо глзил.

Е дес э руз эн Бесгъуни,
Гуьлгъо э бенд иму гирде,
Э сер гъоврей эн бирори
Рафдим иму себэхьмунде.

Гуллегъоре венореки
Хундембирим нумгъошуре.
Бирден офдо гуйге еки...
«Бебе, бебе!» — огол зере.

Диренуым ме и дусд мени,
Офди гъоврей бебешуре.
Хок энуре гъэл гирдени,
Гэрс заруынжи у рихунде.

... Нис воисде де балагьо
Э хоригьой эн гъэриби
Э сер гъоврей эн бебегьо
Гэрс заруынжи соху тигьи.

ГЛОВГЬОЙ НУЬКЕРЕ

Нуьшдем ме э лов нуькере,
Палаше гловгьо, гьич не доре
Гэре, эдете пушо рафде,
Лоигглюь угьо рэхьэ куфде.

Ини оmore пирошд нэхир,
Лилгьой кун чой вэхуьшд эз зир,
Сохдуьт тор-лихьэ палаше глове.
Гирошд, рафд нэхир, лилгьо нуьшде,
Гловгьой нуькере бисдо палаш.
Гуйге де гьичиш нибу саташ.

Гьеебо келе кулок вокурд,
Тузгьой рэхьэ э чой декирд.
Гром, биренгьине, воруш вено,
Келе сайлов, шуше хуно.
Гьемме маладгьо, хок ве гьумгьо
Бисдоруьт гьэриш э чой угьо.

Гирошде воруш, кулок поисд,
Гловгьой нуькере гьич лихьэ нисд.
Нуькере диеш пурлуь бире,
Эдее рафде рэхь хуьшдере.

ГЫЧ НИМУЪРУЪ

Э гүъзет Сергей Изгияев

«Бегем вир мибу гүъзеле кук хэлгъ
Гьеммей жендек юш чаруодгеш э сенгъ»

Монувэхь Дадашев

Хубе усдой раче мэгһни
Жун дорей туь эй кор хэлгъи.
Пур бу дуьл туь фирегъуни
Гэзизе дусд, кук эн догъи.

Не шев, не руз динж не нуьшдей,
Э дес гирдей гъэлем расди,
Не вомунде, мэгһни хундей,
Гъовхо берде эри дусди.

Ранг сифет туь бисдо зердов,
Гъэлем эз дес туь офдоре,
Дуьлиш поисд бивэхд эз кор,
ЧумгӀэрс сохди дусдгъой туьре.

Думонгъоре э сер депирд,
Сиегъ вокурд савзе догъгъо.
Булутгъош чуьн инсон гирисд,
Тигъи сохде тэхъле гӀэрогъо.

Беде гӀэжел ведироморе,
Туьре эйчуь миёсд берде.
Э гӀуьмуьриш не расире,
Дестонгъоре ниме гъишде.

Олхоин бош, дусд, е вэхдиш
Нум эн шогъир гъич нимуьруь.
Гирошдуьтгеш ченд-ченд салгъош,
Дестонгъой ю гье мизигъуь.

Угьo мидуьт гьeммишe сeс
Э сeр лэглэй хундeгoргьo,
Э угьo дe дуьл вe нeфeс
Хэлгъэхoгьe кук эн хэлгъьo.

ВЭХД ДИР БИРИ

Эз кор оmore бебе,
Сер Шолумлере совусд,
Шолумлере гъэл пирде,
Э гъужогъ хуьшде нушунд.

Шолум э гъужогъ бебе,
Хуте бисдо э нуьшде.
Бебе хотур Шолуме
Эй е кориш нис гъишде.

Евош-евош Шолумле,
Келе бире, буй вешенд.
Хуьшдере эз кул бебе,
Имогъоиш не фушенд.

Хундеире у шенде
Бегъем тембел у бири.
Эдей хурде кеф сохде,
Номуссуьзи, биглори.

Э фикир дери бебе:
«Эри Шолум чуь соху,
Бебегъо гъе нис мунде,
Кук ю чуьтам мизигъуь»

Бебе тэхсир хуьшдере,
Изму э сер офдори.
Эй дуз сохде коргъоре,
Гъелбетте вэхд дир бири.

ЭЗ ШОРИ ЭН ЛЕКЦИЯ

Е руз шохьонгум Нэхьум,
Эз лекция оmore,
Э кин зен хуьшде Хонум,
Тэгриф доре хуьшдере.

«Чуь хубе лекция бу,
Гьемме хуб гуш дошдебу.
Мехурит ичку ишму,
Эз ичку хэйр нибу.

Имогьойле э туь гуюм,
Биёр, духдер, шишере,
Е-дуь пейле ме хурум,
Эз шори эн лекция».

МЭГНИГЬО

ПАРТИЕЙ КОММУНИСТГЬО

Буьзуьрг Ленин, бине норе, рэхь бирмунд,
Э дуьл журжум, гьэтошире дегесунд.
Гуфдирегьой эн Ленине туь сохдей,
Азадире эри хэлгьгьо овурдей.

При п е в: Партией коммунистгьо, партия,
Партией эн игидгьо, партия,
Гьувот гьул одомигьо, партия,
Пэлемгири эй азади, партия,
Шолумире дошденигьо, партия,
Дусдихогьи эй милетгьо, партия.

Муьхькеми туь, чуьн пулати, гьоими,
Туьни гьэлей бирорьети, шолуми.
Метлеб туь гьисд э гьер жиге азади,
Бу гуфдире мозол, жофо ве дусди.

При п е в.

Эз четинигьо туь гьич нисе терсире,
Фирегь сохде тонгол бугьо рэхьгьоре.
Ватане туь деш гьуьзетлуь сохдени,
Эз бесгьуни э бесгьуни бердени.

При п е в: Партией коммунистгьо, партия,
Партией эн игидгьо, партия,
Гьувот гьул одомигьо, партия,
Пэлемгири эй азади, партия,
Шолумире дошденигьо, партия,
Дусдихогьи эй милетгьо, партия.

МЭГИНИ КОСМОНАВТГО

Гилм Совети дере фикир, эгъуьле,
Э дес иму дори тозе гъушгьоре.
Овосунере э эври чарунде,
Э булутго пар зереним верафде.

Припев: Гъушгьой пулати
Уч бире рафдени,
Метлеб партия,
Метлеб имуни.
Жевлон зерени,
Э асму гешдени,
Э гъуьзет Советго,
Эй мозол инсонго.

Тебэгъгьой асму гъеле омбори,
Пардушгьойму эй варафде хьозури.
Эже рафдгеш гемигьой эн Совети,
Унжо ёгъин-савзе, товмуш суздени.

Припев.

Эй шолуми гьер вэхд кумег мибошим,
Деш Ватане иму гъоим мидорим,
Гъувот туьре, Ватан, зиёд эй сохде,
Э гьер жигеш гьозур бирейм эй рафде.

Припев: Гъушгьой пулати,
Уч бире рафдени.
Метлеб партия,

Метлеб партия,
Жевлон зерени,
Э асму гешдени,
Э глұызет Советгьо,
Эй мозол инсонгьо.

ЧОЙ ЭН ДОГЬИ

Эз гловгьой туь гьенжиренге,
Дуьл эн инсон серин бире.
Электри ГЭС дегесиге,
Шевиш чуьн руз товуш доре.
Хьуьршлуьш гьисдге чой эн догьи,
Буле гловгьо гьувот доре,
Эй гьер жире мейвой богьи,
Веровунде мэхьсуьлгьоре.

Припев: Гловгьой азади,
Гешдит э тэгиди.
Гьувот Сулаки,
Бош туь кумеки
Эй жофой догьлуьгьо,
Эй мэгни шогьиргьо

Э гьуьндуьре гьугь эн догьгьо
Асму тирди догьгьоре гьэл.
Эжеки гье нуьшдет верфгьо,
Герми офдо сохдени хьэл.
Ригазгьой ю чойлегьоре,
Тимор сохде, сохдени рэхь.
Э е чешме кура бире,
Шэх-шэхэгьо бире хьэрмэхь.

Припев.

Буле гловгьой эн чой иму,
Диеш зур ишму гешдит.
Эй Каспия кумек ишму
Бире, гьер вэхд мугьум зендит.

Мугъум ишму гужлуъ бире,
Непоисде чуьнгуьр зенит.
Ишму зенде гьовогьоре,
Э дерьёгьгьой гьуьлом берит.

Припев: Овгьой азади,
Гешдит э тэгди.
Гьувот Сулаки,
Бош туь кумеки
Эй жофэй догьлуьгьо,
Эй мэгни шогьиргьо.

ДИ ДЕС ТУЬРЕ

Ди дес туьре дусд шолуми гьисдиге,
Ерэгъ довгlo э дес туь недериге,
Бешгъэ нисди комини милетиге,
Э комини куьнж хори зигъисдеге.

Припев: Шолумире гъоим дорим,
Инсонгъоре бэхдлуь сохим,
Э глэрешу дебу дусди,
Гъич э глуьлом небу беди.
Бигъил нисд бу унг эн довгlo,
Софолуь бу жофой хэлгъгъо.

Мегу туь ме терсиренуьм, гложизуьм,
Ерэгъ ве девлет нисди, гъувотсуьзуьм.
Гъувот ме гьисд, оммо дусд шолуминуьм,
Дес дусдире э лой туь кеширенуьм.

Припев.

Кура сохде ерэгъгъой довгloире,
Э карасди кор чаруним угъоре,
Омбор сохим хурекгъой эн элгъоре
Бироръети дебошугу э глэре.

Припев. Шолумире гъоим дорим,
Инсонгъоре бэхдлуь сохим,
Э глэрешу дебу дусди,
Гъич э Глуьлом небу беди,
Бигъил бу нисд унг эн довгlo,
Софолуь бу жофой хэлгъгъо.

ТУЬНИ МУЬГЬБЕТ ДУЬЛМЕ

Эз гъэд дөсдей духдергьо вихдем туьре,
Э чум эн жовони туь хуш оморе,
Дуьлмере муьгьбет туь сэхд э бенд бесди
Рачи туьре эй ме гьич гъэдер нисди.

Припев: Туьни муьгьбет эн дуьлме,
Шоре ниет жовониме.
Хъэрмэхь рузгьой гьуьмуьриме
Лоигьлуье мозолме.

Э келе улкейму чуй шори деврон,
Муьгьбет пур бирени дуьл эн гьер жовон.
Муьгьбет бугьо жиге кор пушо бире,
Э бэхьс огол зерени муьгьбет ме туьре.

Припев.

Гуш вени дуьл туьре: мугую гофгьо,
Эз муьбет эн дуьл туь гьич мелой песо.
Шор сох дуьл мере туь, духдер эн догьи,
Жугьоб ди мере туь раче гуьл богьи.

Припев: Туьни муьгьбет эн дуьл ме
Шоре ниет жовониме
Хъэрмэхь рузгьой гьуьмуьриме
Лоигьлуье мозолме.

ЧИГЬРЕТ ЁР ГЪУВОТ ДОРЕ

Чигьрет ёре гирде э ёр,
Бурайм, дусдгьо, гьер руз э кор.
Чигьрет эн ёр гъувот доре,
Э зарбевоз сохим коре.

Э гъэд довгшош дебиреки,
Дуьле доре руьхь игиди.
Чигьрет эн ёр гъувот доре,
Овурдени бесгъунире.

Лап э дургьош бисдоримге,
Э чуй жигеш рафденимге,
Чигьрет эн ёр гъувот доре,
Кор э барас зу оморе.

Э хундеки шоре мэгини,
Чуьн буьлдуьрчин эн васали,
Чигьрет эн ёр гъувот доре,
Эй гуьнжунде дестонгьоре.

БИЁ ДУСДМЕ

Э серини емушдорго,
Эже лови сес буьлдуьрго,
Муьхшул бирем ме э жофо
Биё дусдме мепой песо.

Припев: Биё дусдме, биё гуьлме,
Биё метлеб ве эшгь дуьлме,
Биё муьгьбет эн жовони,
Чуьн васал туь шевгь дорени.

Гьердуьеки э богь дусди
Сохим коре эри були,
Муьгьбет дусди гьувот доре,
Желдлуь жофо эй кешире.

Припев.

Буле бегьер веровуним,
Эшгь муьгьбете э кор веним,
Зиндепуни бу деш ворлуь,
Муьгьбет иму бу муьхькемлуь.

Припев: Биё дусдме, биё гуьлме,
Биё метлеб ве эшгь дуьлме,
Биё муьгьбет эн жовони,
Чуьн васал туь шевгь дорени.

ШОРЕ ЛОВ БОШ

Э гъэд гуьлгьо э шоригьо дебери,
Э унжиге туьре чумме винири,
Эз увэхди гъемише туь хэндуйсде,
Рузгьой мере мозол ве бэхд пур сохде.

Э коминжош, лап э дургьош биремге,
Чуь четиниш э рэхьгьойме диремге,
Хэндей лов туь эйме кумег гье бири,
Бесгьунире эриме у овурди.

Кура бире сие-тове булутгьо,
Бисдоруьтгеш биренгьине, кулокгьо,
Небу боши гложиз, сергьуз, фикирлуй,
Э увэхдиш эн туь ловгьо хэндуйтгу.

БАСНИГЪО

ГУЪРГ ВЕ ОЮ

Эдембу гуърг э ов рафде,
Вини оюре глэсел хурде.
— Эз же омо туъре глэсел? —
Пуърсирени, бире мэхьтел.
— Э куьк эн дор луле дери,
Э унжиге глэсел пури,—
Энгуьшдгьоре рач лисире,
Гуърге ою жугьоб доре.
Рафдени гуърг э ён луле,
Нисди хэбер уре гьеле.
Глэсел унжо тэхьно неде,
Беде глэнгьош унжиге де.
Эри глэсел сере доно,
Гье у туьтем зузе вено.
Глэнгьо юре гезиренге,
Глэсел хурде чуйтамиге,
Э фикир ю гьич небире,
Зури вирихд пой вечире.

Эдей рафде, чумгьо глэрслуь,
Сер-сифот ю лемболушлуь,
Нифри сохде оюре бед,
Чуьнки фуърсо юре э бохд.

ХЭР ВЕ СЕГ

Е дес мугу хэр эй хуышде:
«Гуылом гысди эшкуново,
Согъ руз эдем шеле берде
Кеширенуым зэхьмет-жофо.
Эзуш бэгъэй ме сэхьибе
Э кул вери гердунденуым,
Дебесденгеш э глэребе,
Гене юкгьо ме берденуым.
Оммо гене тоегъире
Сэхьиб эз ме гье зерени,
Уьсделуьге гьер руз мере,
Руыхшенд сохде «хэр» хундени.
Оммо Шарик — сег хьэёти
Шев те себэхь равуьсдени,
Согъ руз чумгьо э хифлети
Сэхьибе хэйр нис дорени.
Гене сэхьиб, вози сохде,
Сер энуре совусдени,
Эз хурек ю у овурде,
Э пушой сег декуьрдени.»
Эй дануьсде хэре гъэсд гысд
Метлеб шефди сэхьиб юре.
Э пушой сег омо поисд,
Сер гирд эзу эй пуьрсире:
«Нисе сохде туь е кориш,
Шев те себезэхь равуьсдени.
Сэхьибе гьич е шевиш,
Динж хисире нис гьишдени.
Гене туьре гьечи омбор

Эйчуь сэхьиб хосдениге,
Некеширеки ебош туь бор.
Гу э и кор чуь дериге?»
Мэхьтел мунде, Шарик мугу:
Ме гьер шев равуьсденуьм,
Дуьздгьоре куьнд нис гьишденуьм.
Эзуш бэгъэй ме поисде
Э дуь пои дануьсденуьм.
Бешгей дуьме вежегьунде,
Ме сэхьибге гьерте дире,
Э пушой ю вежесденуьм.
Гьуьнер туь нисд гьелбет у кор,
Туь кеш эйтуь гьемише бор.

БУУХЬЛУУ ВЕ ГЭСБ

Е дес шохьонгум, эз кор оmore,
Гэсб э ён тепей серги поисде.
Уре диренге, хьуыршлуу бире,
Буухьлууь сергии, хьэрой дешенде:

— Эйчуь поисдей туь гьечи корсуьз?
Э кормеш мешет инжо бирени.
Келе жендек туь гьисд лап номуссуьз,
Гьич кор не сохде туь зигьисдени.—

— Гу гьери винуьм ту чуй кор сохде? —
Гэсбиш буухьлууре пуьрсуьш дорени.
Буухьлуу жугьоб до, сэхд мэхьтэл мунде:
— Беге туь мере нисе дирени?
Эдем гьэреул сохде ме сергире,
Мужинегьоре ме пиш сохденуьм,
Серги колхозе берде угьоре,
Ме е тикелеш нисе гьишденуьм.
Гьетте ме угьоре инжо дире,
Фуберденуьм, ишуре хурде.
Небуге угьо гьемме сергире
Талаш мисохут, эйшу деберде.
Оммо инжиге туь поисденге,
Угьо, терсире, нис оморенуьт.
Туьш мере хуно кор мисэхдиге,
Коргьой колхози хуб мибисдоруьт.—

Нис дануьсденуьм чуй жугьоб доге
Жофокеше гэсб буухьлууь сергиуре,

Оммо дануьсденуьм, ки небисдоге
Серписохъ гъсб, гъич нибугьоре
Буьхьлуьй сергии, комики хурде
Мужинегьоре, серги гъсбуре,
Тембелиш хьисоб гъсбгьоре сохде,
Гъечу текебур келегед буре.

ХЭРЕГУШ ВЕ ОНГУР

Гьеле хэрегуш лап жовонле бу
Зу бовор мисохд э гоф кесиге.
Омборе гофгьо шиновусдебу
Эз товун эн де вилеетгьойге.
ЕгӀни, ки унжо, э у вишегьо
Мейвогьо омбор вероморенуът.
Э у хоригьо соки мейвогьо
Эз мейвогьойму ширин биренуът.
Эз жилгъэй више у э гешдеки,
Е пуьле онгур е дес офдебу.
Ширини юре хурде виники,
У эри хуьшде фикир сохдебу:
Ки гьелбет онгур мейвой вишешу
Нисди, омореи эз у хоригьо.
Ижире мейво гьич вэхд э ишу
Нэхурдебу у эз и вишегьо.
Воисд уре дир несохдеки
Бурав гуфдире э у хоригьо,
Овчигьош унжо нисдиге белки
Хуру гуфдире эзу мейвогьо.
Дануьсд и коре дедей хэрегуш,
— Мера, хэлефме,— гуфди э жук у,—
Мебош туь э тегьер эн буш
Лап лезетлуьни мейвой вишейму.—
Э гоф эн деде пуш невеноре,
Эри гешде бэхд рафд зури-зури.
Э нимерэхьи богъ онгурире,
Виниренге у сохд келе шори.
Вежесде хунд шоре мэгӀнире

Эри рече хунчей тегьенг онгури.
Оммо виники гъэреулчире,
Туфенг овчий э душ ю вери,
Чопгъуне хуно вирихд у зури,
Шуш нефес пирде э дедей у раси.
Дедешу мугу: — Туь зу омори!?
Чуьни, хэлефме, и чуь нефеси?
— Дирируьм лезет у мейвогъоре,
Гъисдигеш ишуре келе ширини,
Гуюм, жон дедей, эйтуь дузире,
Гене мейвойму лап лезетлуьни.

СИБДОР ВЕ ТЕВЕР

Нис дануьсденуьм дузиге нисдиге,
Шиновусдем, ки э више вебири
Жовоне сибдор, чуьтамиш бириге,
Жур ю нэгі, гъэни унжо веромори.
Мердгьой хьуьзуьмчи эй бурра сер гирдут
Доргьой вишеире, венжире гьеммере.
Оморе-оморе э сибдор расируьт.
Варафдки тевер эй бурра сибдоре,
Э тевер сибдор сохд келе минете:
— Мевенжи мере, ме гъеле жогьилуьм,
Мейвой мере гъич нехурдет, лезете
Дире инсонгьо, ме метлеблунуьм.
Мере воисдени инсонгьо хурутгу
Эз мейвогьойме, вечинуьт бегьере,
Епиле семе, лезете винуьтгу,
Песде увэхди бошумгу венжире.
— Туь эй инсонгьо фикире кешире? —
Жугьоб до тевер, келе гъэгри бире,
— Эз чуьн туьни дор эй венжире туьре,
Сохде, дешендет э ме дуьмтеверире.
Эге ихдиёр э ме мибисдоге,
Те имэхъэлиш туьре ме нигьишдуьм.
Весси зигьисдей, минетиш сохдиге,
Туьре не бурра беге ме тоб мидуьм? —
— Пой гьери ебо,—сэхд минет сохд
сибдор,—
Хьуьзуьмчи винуь велгьо, шивгьой мере
У эй венжире туьре нидуь ихдиёр.
— Нис поисденуьм,—тевер жугьоб доре.

— Туь инсофсуьзи,— мугу дор офдоре.
— Гьуь...,— хэндуьод тевер,— ме ки
гьовунинуьм,
Жун недеринуьм, ме инсофлуь бире,
Чуь кор бисдогеш, гене гьич нидануьм.

Гьич е вэхдиш э дес инсофсуьзгьо
Меофдоно фурсот е инсониш.
Тевере хуно бугьо инсонгьо,
Бурра мишенуьт, тэхсир небирекиш.

ТУЪЛКИ ВЕ ДУХДЕРЮ

Духдер хуышдере туълки гьер вэхд
Дэгногьо зере, хуте мисохд.
Оммо гьеме шефде коргьоре,
Мисохд гьер вэхд духдер дире.
Е руз э хуне оморенге,
Духдере э гъэл у диренге,
Э хуърсекевоз кефгьо-хъэзгьо
Жуър-жуър возигьо сохде угьо.
У вадарафдени лап эз хуышде,
Бирени жингир, хъэрой сохде:
— Туь бирей духдер, лап номуссуыз,
Эйчуьни гьечи туь хъэёсуыз?
Ки гьишди туьре гьобул сохде,
Уре э хуне эй дегьишде?
Гьемме жофойме эри туьни,
Оммо гъэзенж — беднумини,
Эриме, гъэнжугъ, туь сохдени,—
Бегьем духдере у куфдени.
Оммо гъэзенж — беднумини,
Ки духдер рэхьюре эдей рафде.
Ки у меселе эн хэлгъини,
Э коминжоки гуфдирени:
«Э коми дор гешдге деде,
Духдер луыге бе луыге гешде».

ГУЪРГ ДАНУЪСДЕНИ КИРЕ ХУРДЕ ГЕРЕКИГЕ

Э куынж више мескен зере,
Эз зуревоз жежуь, туьлки...
Гъунши бируьт, гъич не бире
Бикеф гъэгъри дуь эз еки.
Видов-видов жежуь е дес,
Э кин туьлки дироморе,
Гуфди, гирде эн ю нефес:
— Эдей хурде балагъоре,
Балагъой эн кечире,
У беде нефс, вэхышиг гуьрг,
Биё сохим пиш гужкире,
Кумег бугъо, мибу буьзуьрг.
— Бегем у кор эн туьлкини,
Эри зере дэгно гуьрге?
У месуьзиш дануьсдени,
Кире хурде герекиге.—

Е хэйли вэхд giroшденге,
Туьлки э чой эй глов рафде,
Хурузе у дуьздиренге,
Паргъоюре темиз сохде.
Вогошденге, винирени
Не домунди хуруз эню.
Видовусде, оморени,
Пуьрсирени у эз жежуь:
— Не дирири, ки giroшдге
Эз инжиге и пушогъо?
— Екем пушо дирем гуьрге,
Giroшде рафд хуни ловгъо.

Чуьни бегем? Ранг туь рафди,
Глэрси бирет эн туь чумгьо?
— Вирихунди эз пэхьники,
Дуьздире у хуруз мере,
Э чой эй глов ме рафдеки,
Эз же офум гьони уре?
— Гуьрг, гьуншима, э дурины,
Де божэхьэт туь офиге.
У ки, гьунши, дануьсдени,
Кире хурде герекиге.

С Е Р Н О М Е

Стихигьо

Эри Ватан	7
Азади	9
Улкей догъгьо — До- гъистон	10
Фурмуш нисохум	11
Гъзнетгьо ди мере	12
Вихдуьм тозе рэхъэ	13
Жофо	14
Пар зе шогъвор эн васали	15
Дореним шовгло	16
Э сер гъоврей бебе	18
Повгъой нуькере	20
Гъич нимуьруь	21
Вэхд дир бири	23
Эз шори эн лекция	24

Мэгнигьо

Партией коммунист- гьо	27
-------------------------------------	----

Мэгни космонавтгьо	28
Чой эн догъи	30
Ди дес туьре	32
Туьни муьгъбет дьул- ме	33
Чигърет ёр гъувот доре	34
Биё дусдме	35
Шоре лов бош	36

Баснигьо

Гуьрг ве ою	39
Хэр ве сег	40
Буьхьлуь ве глэсб	42
Хэрегуш ве онгур	44
Сибдор ве тевер	46
Туьлки ве дуьхдер ю	48
Гуьрг дануьсдени кире хурде гере- киге	49

Сафанов Бинем
С 21 **Хосденуьм туьре, васал.** (стихигоь,
мэглнигоь ве баснигоь). Махачкала,
Даг. кн. изд-во, 1974.
52 с.

Люблю тебя, весна

С (Тат)

На татском языке

Редактор Х. Авшалумов

Художник И. Садыков

Художественный редактор В. Логачев

Технический редактор З. Халитова

Корректор А. Семендуев

Сдано в набор 16/VII. 1974 г. Под-
писано в печать 30/X-1974 г. Форм. бум.
№ 1 70×90¹/₃₂. Бум. л. 0,83. Печ. л. 1,625.
Усл. печ. л. 1,9. Уч-изд. л. 1,22. С 03359
Тираж 1000. Цена 14 к.

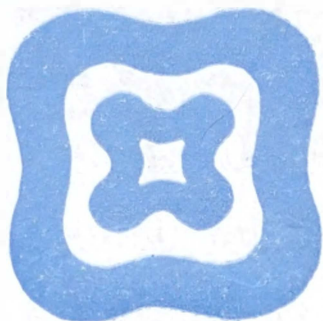
Дагестанское книжное издательство
Управления по делам издательств, поли-
графии и книжной торговли Совета
Министров ДАССР. г. Махачкала, ул.
Маркова 55. Зак. № 665.

Типография им. С. М. Кирова Уп-
равления по делам издательств, поли-
графии и книжной торговли Совета
Министров ДАССР. г. Махачкала, ул.
Маркова, 51.

Гъэлетиҭы

Велг	Риз		Хунде гереки
	эз зевеҭ	эз зофру	
29	1 муьн		Метлеб нмуни
48		6 муьн	Оммо туьлки нис дануьсде

Цена 14 коп.

Ма х а ч к а л а 1 9 7 4

Бинеми Сафанов

Люблю тебя, весна.

На татском языке